

Nr 393

Av fru **Ryding m. fl.**, om ändring av bestämmelserna rörande vapenfri tjänst.

(Lika lydande med motion nr 346 i Första kammaren)

Frågan om vapenfri tjänstgöring blir alltmer aktuell, och följande siffror gällande de senaste två åren talar sitt tydliga språk.

År 1967 avgavs 1 464 ansökningar om vapenfri tjänst, varav 1 210 avgjordes; därav bifölls 1 081, avslogs 100 och avskrevs 29.

År 1968 hade ansökningarnas antal stigit till 2 022. Härav avgjordes 1 122; varav 791 bifölls, 245 avslogs och 86 avskrevs.

Den gällande vapenfrilagen är i dag icke till fyllest utan bör bli föremål för en snabb översyn och ändring. Den bör ändras så, att vapenfri tjänst står öppen för alla för vilken värnpliktstjänstgöringen står i strid med en allvarlig personlig övertygelse. Den nuvarande formuleringen i vapenfrilagens § 1, »om bruk av vapen mot annan icke är förenligt med den värnpliktiges allvarliga personliga övertygelse och skulle medföra djup samvetsnöd för honom», bör utbytas. Begreppet »djup samvetsnöd» är olämpligt som kriterium, då ingen hittills lyckats definiera vad det innebär och hur den tar sig uttryck hos individen. Den orimliga situationen för den som ansöker om vapenfri tjänst är uppenbar. Hur skall man inför en av vapenfrinämnden utsedd utredningsman kunna visa, att man i en viss situation skulle drabbas av »djup samvetsnöd» om varken den sökande eller utredningsmannen med säkerhet kan säga vad begreppet innebär? Den nuvarande formuleringen har omöjliggjort utarbetandet av en fast praxis för tilldelandet av vapenfri tjänst. De enskilda utredningsmännens inställning till värnpliktsvägran och »djup samvetsnöd», som självfallet är mycket varierande, har blivit avgörande för vapenfrinämndens utslag.

Dessutom bör de vapenfrias tjänstgöringsmöjligheter omgående ses över och kompletteras. Vapenfria med tillräckliga kvalifikationer bör beredas tillfälle att fullgöra fredstjänst på fältet i u-länderna. Vapenfria bör vidare få möjlighet att fullgöra vapenfri tjänst i arbete hos ideella föreningar, freds-, politiska, religiösa och nykterhetsorganisationer. Dessa alternativ bör införas i vapenfrilagens § 2.

Man bör också undersöka möjligheten för vapenfria att under sin tjänstgöring få fortsätta i sitt civila yrke på sin ordinarie arbetsplats med samma sociala och ekonomiska villkor som andra vapenfria. Överskottet av arbetet (ordinarie lön — eko-

nomisk ersättning) bör gå till fredsfrämjande ändamål, exempelvis fredsforskning. Detta system tillämpas för närvarande i Norge.

Den vapenfrie bör inte kunna åläggas att göra tjänst som strider mot hans allvarliga övertygelse. Sålunda bör ingen tvingas att tjänstgöra inom exempelvis civilförsvaret, om den vapenfrie anför sådana skäl mot tjänstgöringen.

I vapenfrinämnden finns för närvarande två representanter för den religiösa åskådningen, en frikyrko- och en statskyrkopräst. Någon ledamot som på motsvarande sätt kan företräda de icke-religiösa vägrarnas åsikter finns inte. Detta kan antas i viss mån ha påverkat det förhållandet, att icke-religiösa vägrare oftare får avslag på sina ansökningar än religiösa. Därför bör vapenfrinämnden kompletteras med en ledamot från de icke-religiösa vapenpliktsvägrarna.

Myndigheterna bör även bättre än vad som nu är fallet lämna information om vapenfri tjänst till de värnpliktiga i samband med inskrivningarna.

Vapenfria tjänstgör för närvarande 540 dagar mot cirka 400 dagar för huvuddelen av de vanliga värnpliktiga. Det är svårt att se något skäl för denna längre tjänstgöring annat än att de vapenfria skall straffas för sin allvarliga övertygelse. För närvarande utför den stora delen av vapenfria okvalificerade rutingöromål som inte kräver någon längre utbildning. De vapenfria tjänstepliktigas tjänstgöringstid bör därför fastställas till cirka 400 dagar.

Med hänvisning till vad vi ovan anfört föreslås,

- att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag till ändring av lag om vapenfri tjänst, Kungl. Maj:ts kungörelse med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga, samt av Kungl. Maj:ts instruktion för vapenfrinämnden i enlighet med de i motionen framförda synpunkterna, i huvudsak innebärande:
- A. den nuvarande formuleringen i § 1 vapenfrilagen »djup samvetsnöd» slopas,
 - B. de vapenfrias tjänstgöringsmöjligheter, vapenfrilagens § 2, utökas och kompletteras med i motionen framförda synpunkter,
 - C. vapenfrinämnden utökas med en ledamot som representant för de icke-religiösa värnpliktsvägrarna,
 - D. myndigheterna ålägges lämna bättre information än för närvarande om vapenfri tjänst till de värnpliktiga vid inskrivningarna,
 - E. de vapenfria tjänstepliktigas tjänstgöringstid fastställs till cirka 400 dagar, eller lika med vad som gäller för huvuddelen av vanliga värnpliktiga.

Stockholm i januari 1969

Gunvor Ryding (vpk)

Eivor Marklund (vpk)

C. H. Hermansson (vpk)
